

ANY MUNTANER 2015

Ramon Muntaner (1265-1336)

750 anys del naixement

Programa d'actuacions

Ramon Muntaner

750 anys del naixement

Peralada, Alt Empordà 1265 — Eivissa 1336

Cronista, polític i militar. Autor de la *Crònica* (1325-1328), la més llarga i més popular de les quatre grans cròniques catalanes, que va de l'engendrament de Jaume I (1207) fins a la coronació d'Alfons el Benigne (1328).

Coneixem la vida de Ramon Muntaner gràcies a la seva pròpia crònica. De ben petit, els reis Jaume I i Alfons X es van allotjar a casa del seu pare a Peralada, fet que el va marcar de manera decisiva. L'any 1285, als vint anys, les tropes franceses van destruir i cremar Peralada i la seva casa. Muntaner, se'n va anar i ja no hi tornaria. A partir d'aquell moment comença una vida que el va portar a viatjar i ocupar diversos càrrecs. Va acompanyar Roger de Llúria en la conquesta de Menorca (1286-1287), va esdevenir ciutadà de Mallorca (1287-1300), va anar a Sicília a defensar Messina (1301) i es va embarcar cap a Orient amb l'expedició de Roger de Flor (1302). Entre 1309 i 1315 va ser governador de l'illa de Djerba, al nord d'Àfrica. L'any 1311 es va casar a València i va tenir dos fills i una filla. El 1315 es va encarregar del trasllat de l'infant Jaume, futur Jaume III de Mallorca, el qual el nomenaria cavaller anys més tard. Més endavant es va retirar a València per madurar les seves memòries fins que va tenir un somni revelador que el va impulsar, als seixanta anys, a escriure la *Crònica* (1325-1328). Ramon Muntaner va morir a Eivissa l'any 1336.

La Crònica de Ramon Muntaner

Les *Quatre Grans Cròniques* van ser escrites a finals del s. XIII i durant el s. XIV: la Crònica de Jaume I o *Llibre dels Fets*; la de Bernat Desclot o *Llibre del rei en Pere e dels seus antecessors*; la de Ramon Muntaner i la de Pere el Cerimoniós. Les quatre són considerades el millor conjunt historiogràfic de l'Europa medieval.

La *Crònica* de Ramon Muntaner va ser escrita entre els anys 1325 i 1328, a la seva casa de l'Horta de València. L'obra abraça el període que va del 1208 fins al 1328 i relata els regnats dels monarques que el cronista va conèixer personalment: Jaume I, Pere el Gran, Alfons el Franc, Jaume II i Alfons el Benigne, així com dels reis coetanis de Mallorca i Sicília.

La *Crònica* de Muntaner, escrita en primera persona, amb una forta càrrega d'exaltació patriòtica i monàrquica, destaca pel seu estil narratiu, planer i sense massa retòrica. Muntaner glorifica aquells episodis excepcionals que considera dignes de ser recordats. Gràcies a la seva condició de soldat, l'autor va presenciar alguns dels fets que relata, cosa que no era habitual en altres cronistes. Muntaner es dirigeix contínuament al públic que l'ha d'escoltar, però també aspira a ser escoltat pels reis i prínceps d'Aragó. Per aconseguir aquesta interacció, l'autor desenvolupa una narració àgil i directa, mitjançant preguntes i respostes, i fent ús del característic "Què us diré?". Carregada de dades històriques, la *Crònica* de Ramon Muntaner, encara que sota la seva interpretació personal, s'ha convertit en un element imprescindible per analitzar aquell període de la història de la Corona d'Aragó.

28.01 | 20.00 h | Figueres | Òmnium Cultural (c/ Pep Ventura, 8)

II Cicle de lectura comentada de textos literaris

Conferència *Ramon Muntaner, home de confiança de la monarquia catalana*

Organitza Òmnium Cultural

23.02 | 18.30 h | Barcelona | Ajuntament | Saló de Cròniques

Acte d'obertura institucional de la commemoració del 750 anys del naixement de Ramon Muntaner

Conferència de Josep Antoni Aguilar sobre Ramon Muntaner i la *Crònica*

Organitza Ajuntament de Barcelona

2015 | Peralada | Centre de Turisme Cultural Sant Domènec

Activitats escolars adreçades als alumnes de primària amb l'objectiu de donar a conèixer la figura de Ramon Muntaner, partint del context històric de l'època. Ruta pel casc antic i taller al finalitzar.

Difusió de les activitats als centres de primària.

Organitza Ajuntament de Peralada

Fins al 13.03 | Concurs | Alt Empordà

36è concurs per a la joventut de l'Alt Empordà de treballs literaris, socials i científics. Edició dedicada a Ramon Muntaner

Adreçat a alumnes de Primària, Secundària, Batxillerat i cicles formatius. Lliurament de premis 10 de maig.

Organitza Òmnium Alt Empordà

28.03 | 11.00 h | Peralada | Centre de Turisme Cultural Sant Domènec

Conferència: *Viure en una vila catalana baixmedieval. Peralada (1285-1348)*

Ponent: Josep Maria Gironella

Organitza Ajuntament de Peralada

A partir d'abril | diverses poblacions de Catalunya

Cicle de conferències entorn a la figura de Ramon Muntaner i la seva *Crònica*:

- Finals d'abril: a Vilafranca del Penedès, en col·laboració amb l'Institut d'Estudis Penedesencs
- Juny: a Móra la Nova, dins la Setmana Cultural, en col·laboració amb l'Ajuntament de Móra la Nova.
- Octubre: a Montblanc, el mes d'octubre, en el marc de la IV Trobada d'Entitats del Camp de Tarragona, la Conca de Barberà i el Priorat coorganitzat amb el Departament de Cultura i la Coordinadora de Centres d'Estudis de Parla Catalana i, enguany com a entitat amfitriona, el Centre d'Estudi de la Conca de Barberà.
- A Figueres, en col·laboració amb l'Institut d'Estudis Empordanesos.

Organitza Institut Ramon Muntaner

08.04 | 19 h | Barcelona | Ateneu Barcelonès

Conferència *Ramon Muntaner: la història com a experiència*, a càrrec de Stefano Cingolani i Sam Abrams.

Organitza Ateneu Barcelonès i ICUB

11.04 fins a primavera 2016 | Peralada | Museu del Castell

Exposició dedicada a Ramon Muntaner

Organitza Museu del Castell de Peralada

11.04 | 11.00 h | Peralada | Biblioteca del Castell

Conferència: *Què us diré? Ramon Muntaner narrador: els models i el públic*

Ponent: Lola Badia

Organitza Ajuntament de Peralada i Museu del Castell de Peralada

11.04 | 19.00 h | Peralada | Centre de Turisme Cultural Sant Domènec

Presentació de la monografia *Peralada*, realitzada per la historiadora Inés Padrosa Gorgot, editada per la Diputació de Girona

Dels 43 capítols de l'obra, un està dedicat a Ramon Muntaner. Fa referència a les vivències de Muntaner al costat de personatges històrics de relleu i a la importància de la *Crònica* com a testimoni dels fets de l'època.

Organitza Diputació de Girona i Ajuntament de Peralada

18.04 | 12.00 h | Peralada | Centre de Turisme Cultural Sant Domènec

Presentació de la Ruta Literària

Calendari: abril – setembre, amb reserva prèvia per a grups concertats.

Organitza Ajuntament de Peralada i Càtedra Maria Àngels Anglada

23.04 | 18 h | Figueres | Plaça Ernest Vila, davant l'escultura de Ramon Muntaner de Frederic Marés

Acte commemoratiu:

- Lectura de textos a càrrec dels alumnes i voluntaris de català del Consorci per a la Normalització Lingüística.
- Concert de corals de la ciutat.
- Presentació de la guia de lectura de les obres de Ramon Muntaner i sobre la seva persona elaborada per la Biblioteca Fages de Climent.

Organitza Ajuntament de Figueres

24.04 | de 8.30 a 20.30 h | Figueres | Consell Comarcal

Marató literària de lectura de la *Crònica* de Ramon Muntaner

Organitza Consell Comarcal.

Maig | Publicacions

Edició d'un còmic a càrrec del dibuixant Cels Pinyol i de Norma Editorial. Presentació al Saló del Còmic.

Organitza Departament de la Presidència.

09.05 | 11.00 h | Peralada | Biblioteca del Castell

Conferència: *La creuada de 1285. La invasió de l'Empordà i els fets de Peralada a la crònica de Ramon Muntaner.*

Ponent: Robert Vinàs

Organitza Ajuntament de Peralada i Museu del Castell de Peralada

09.05 | 19.00 h | Vilafranca del Penedès | Capella de Sant Francesc

Vilafranca del Penedès és la Capital de la Cultura Catalana 2015

Concert *Què us cantaré? Ramon Muntaner 750 anys*, en el marc de la XI edició del Recercat. Jornada de Cultura i Recerca Local dels Territoris de Parla Catalana. Entrada lliure.

Organitza Institut Ramon Muntaner

15.05 | 20.00 h | Peralada | Centre de Turisme Cultural Sant Domènec

Presentació, edició i estudi de la *Crònica* a càrrec del professor Josep Antoni Aguilar.

Organitza Ajuntament de Peralada i Institut d'Estudis Catalans

16.05 | 11.00 h | Peralada | Centre de Turisme Cultural Sant Domènec

Conferència: *Muntaner, constructor de personatges*

Ponent: Josep Antoni Aguilar

Organitza Ajuntament de Peralada

06.06 | 11.00 h | Peralada | Centre de Turisme Cultural Sant Domènec

Conferència: *La projecció exterior de Catalunya a l'edat mitjana, el paper dels consolats d'ultramar*

Ponent: Toni Riera

Organitza Ajuntament de Peralada

10/11/12.06 | Peralada i Girona | Centre de Turisme Cultural Sant Domènec i Universitat de Girona

Jornades científiques internacionals sobre la figura de Ramon Muntaner, amb ponències de diferents experts sobre literatura i història medieval

11.06: Concert de música medieval: *En un miralh*, cançons de Bernat de Ventadorn.

12.06: Conferència de clausura sobre gastronomia medieval a càrrec de Paul Freedman, de la Universitat de Yale, i posterior àpat ofert per la Cuina dels Vents.

Organitza Ajuntament de Peralada, Universitat de Girona, Institut de Llengua i Cultura Catalanes, Ajuntament de Girona i Patronat de Turisme Costa Brava Pirineu de Girona.

14.06 | Peralada i Monestir de Sant Quirze de Colera

Caminada fins al Monestir de Sant Quirze de Colera i el Coll de la Maçana en record de la ruta que va fer l'exèrcit francès per arribar a Peralada el 1285, que Ramon Muntaner relata en la seva *Crònica*.

Organitza Ajuntament de Peralada, Patronat de Sant Quirze de Colera i Consell Comarcal de l'Alt Empordà.

Juliol | en línia | Universitat de Girona

Curs de divulgació sobre la *Crònica* i la figura de Ramon Muntaner, obert tant al públic universitari com al gran públic. S'oferiran dues versions dels textos de Muntaner: una en català medieval, però amb la grafia modernitzada, i una altra adaptada al català actual.

Organitza Universitat de Girona

Juliol – octubre | Museu d'Història de Catalunya i itinerant per Catalunya

Vida, aventures i relats de Ramon Muntaner.

Exposició al museu comissariada per Stefano Cingolani.

L'exposició il·lustra uns moments importants de la història de la Corona Catalanoaragonesa a través de la figura i del relat que en fa Ramon Muntaner, testimoni i protagonista d'alguns d'ells, destacant la interpretació que el cronista fa, sovint allunyada de la realitat i més acord amb la seva percepció personal, entre novel·la, autobiografia i visió idealitzada de la monarquia.

Al Museu d'Història de Catalunya (Barcelona, juliol – octubre) es presentarà l'exposició central que posteriorment itinerarà per la Xarxa de Museus d'Història i Monuments de Catalunya.

Paral·lelament es prepara una exposició de petit format que la Institució de les Lletres Catalanes farà itinerar a tot el territori. També es farà arribar a les comunitats catalanes a l'exterior. Les entitats interessades en acollir-la ho podran sol·licitar a partir del mes de maig.

Organitza Museu d'Història de Catalunya i Institució de les Lletres Catalanes

07.07 | Peralada | Centre de Turisme Cultural Sant Domènec

Jornada Curs d'Estiu "El Patrimoni Literari, un recurs educatiu"
Organitza Espais Escrits, Xarxa del patrimoni literari català

31.07 | Peralada | Claustre Romànic Sant Domènec

Cicle de Concerts Claustre de Sant Domènec de Peralada.

A propòsit de Muntaner. Espectacle de cançons i textos basat en els fets, les terres i llocs de les cròniques, els poetes del seu temps i la influència del seu llegat. Textos de Ramon Muntaner, Giraut de Bornel, Ramon Llull, Ramon Vidal de Besalú, Ausiàs March, Rois de Corella. Cançons de Catalunya, València, Eivissa, Mallorca, Sicília i Sardenya. Cant: Judit Neddermann. Guitarres i direcció: Toni Xuclà. Direcció escènica: Jordi Prat
Organitza Ajuntament de Peralada

Juliol | Barcelona | Arts Santa Mònica

Conferència del cicle "El meu clàssic" dedicada a Ramon Muntaner.
Organitza la Institució de les Lletres Catalanes.

14/15/16.08 | Peralada | Fira Medieval Na Mercadera

Presentació i bateig del nou gegant Ramon Muntaner.
Organitza Ajuntament de Peralada

18.07 | Ruta multimèdia

"Buscant Ramon Muntaner". Presentació de la ruta multimèdia per a dispositius mòbils.
Organitza Ajuntament de Peralada

Curs 2015 - 2016 | Comarques gironines | Centres de secundària i altres entitats

S'oferirà una conferència de divulgació sobre Ramon Muntaner i la seva *Crònica* tant als centres de secundària de les comarques gironines com als centres relacionats amb l'Institut Ramon Muntaner i, eventualment, a altres centres de secundària catalans que hi puguin estar interessats.
Organitza Universitat de Girona.

07.11 | Peralada

IX edició de l'Espai Despuig a Peralada. Taula rodona sobre temes locals, vinculada a Ramon Muntaner aquest any.
Organitza Institut Ramon Muntaner i Institut d'Estudis Empordanesos, amb el suport de l'Ajuntament de Peralada.

19.12 | 20.30 h | Peralada | Església de Sant Martí

Concert de l'Escolania de Montserrat a Peralada
Organitza Ajuntament de Peralada

2015 | Publicacions

Tast de clàssics. Edició del capítol de la *Crònica* sobre l'expedició dels almogàvers a l'Imperi Bizanti en català actual. A càrrec de Jordi Llavina.
Organitza Editorial Barcino.

2015 | Ajuntament de Xirivella

XVII edició del "Concurs les Penyetes". Concurs de narrativa i poesia infantil i juvenil dedicat a la figura de Muntaner.
Organitza: Ajuntament de Xirivella

2015 | Ajuntament d'Eivissa

Conferència "L'Eivissa de Ramon Muntaner" a càrrec d'Antoni Ferrer.

Ruta pel conjunt històric Dalt Vila, "L'Eivissa de Muntaner".

Edició crítica de les Cartes a Ramon Muntaner conservades a l'Arxiu Històric d'Eivissa.

Lectura dramatitzada de les Cròniques de Ramon Muntaner i poemes medievals.

Ramon Muntaner, protagonista de la Festa Medieval que es celebra el segon cap de setmana de maig a Dalt Vila.

Col·locació d'una placa amb els textos de les Cròniques al·lusius a la conquesta d'Eivissa.

Organitza: Ajuntament d'Eivissa.

Organització Any Muntaner

- Ajuntament de Peralada
- Generalitat de Catalunya
- Diputació de Girona
- Universitat de Girona
- Patronat de Turisme Costa Brava Pirineu de Girona
- Consell Comarcal de l'Alt Empordà
- Ajuntament de Barcelona
- Ajuntament de Girona
- Ajuntament de Figueres
- Ajuntament de Castelló d'Empúries
- Ajuntament d'Eivissa
- Ajuntament de Xirivella
- Institut d'Estudis Catalans
- Institut Ramon Muntaner. Fundació privada dels Centres d'Estudis de Parla Catalana.
- Espais Escrits. Xarxa del Patrimoni Literari Català
- Patronat de la Muntanya de Montserrat
- Patronat de Sant Quirze de Colera
- Òmnium Cultural Alt Empordà
- Ateneu Barcelonès
- Grup Peralada
- Fundació La Caixa
- Editorial Barcino (Fundació Carulla)

Més informació

Meritxell Garrido Sirvent

Centre de Turisme Cultural Sant Domènec

Plaça Peixateria, 6 Peralada

anymuntaner@peralada.cat

972.53.80.06 / 629.510.182